

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 21 · MATURA USTNA 2027–2028

DZIADY CZ. III · KONTEKST: SYZYFOWE PRACE

ZAMKNĘLI ICH ZA MYŚLENIE

Pytanie jawne 21: „Losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Tutaj kontekstem są Syzyfowe prace Stefana Żeromskiego.

TEZA W JEDNYM ZDANIU

Władza uderza w młodych, żeby zdusić wolnościowe myślenie.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Trzecia część „Dziadów” pokazuje, że zaborca uderza w młodzież, by zdusić wolnościowe myślenie, a młodzi odpowiadają solidarnością i walką o pamięć.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Zarówno w więzieniu u Mickiewicza, jak i w szkole u Żeromskiego to słowo — świadectwo, okrzyk, wiersz — ocala tożsamość młodych.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Teza, scena więzienna, relacja Sobolewskiego, kontekst szkoty u Żeromskiego. Nie wyliczaj nazwisk. Przy każdej scenie powiedz, czego dowodzi o losie młodzieży i jaką postawę wybierają bohaterowie.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Dlaczego zaborca zwraca się przeciw młodym ludziom i jakie odpowiedzi na represje pokazuje Mickiewicz?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Młodzi mogą przekazać ideę wolności i polską pamięć następnemu pokoleniu, dlatego władza próbuje ich zastraszyć i odizolować. Bohaterowie odpowiadają solidarnością, świadectwem i publicznym znakiem oporu.

2. Wyjaśnij mechanizm śledztwa — Co Tomasz mówi Żegocie o postępowaniu i roli Nowosilcowa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Śledztwo i sąd odbywają się tajnie, a oskarżonym nie wyjaśnia się zarzutów. Tomasz uważa, że Nowosilcow chce rozdmuchać sprawę młodzieżowych towarzystw, by odzyskać łaskę cara. Niewinność nie wystarcza więc do obrony.

3. Oceń decyzję Tomasza — Dlaczego proponuje, by starsi wzięli na siebie winę? Co ten gest mówi o młodych więźniach?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Chce ocalić młodszych i bardziej potrzebnych wspólnocie towarzyszy. Podejmuje ryzyko cierpienia i zestania, więc solidarność ma u niego konkretną cenę.

4. Przeanalizuj obraz wywózki — Co ujawnia scena z dziesięcioletnim chłopcem i „przepisową” wagą łańcucha?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Łańcuch rani nogę i przerasta siły dziecka. Policmajster sprawdza tylko, czy waży wymagane dziesięć funtów. Biurokratyczna procedura przestania człowieczeństwo i skalę przemocy.

5. Połącz postacie z argumentami — Jakie trzy różne formy odpowiedzi na represję reprezentują Tomasz, Sobolewski i Janczewski?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Tomasz — gotowość do poświęcenia dla młodszych. Sobolewski — zapamiętanie i przekazanie świadectwa o wywożonych. Janczewski — publiczne podtrzymanie nadziei okrzykiem „Jeszcze Polska nie zginęła”.

6. Dodaj kontekst — Co robi Bernard Zygier w *Szyzyfowych pracach*? Porównaj metodę nacisku ze światem *Dziadów*.

KIERUNEK ODPOWIEDZI Zygier recytuje *Redutę Ordona* Mickiewicza na lekcji, co porusza Marcina Borowicza. U Żeromskiego zagrożeniem jest długotrwała rusyfikacja szkolna; u Mickiewicza — aresztowania, tajne śledztwo i wywózki. W obu tekstach język oraz pamięć pomagają bronić tożsamości.